

Vrijheid is een oud begrip dat staat voor het zich losmaken van groepen en individuen uit de macht van een ander. Die vrijheid werd gesymboliseerd door de zogenoemde vrijheidshoed, want in het Romeinse Rijk mocht een vrijgemaakte slaaf een hoofddekseel gaan dragen. In Europa krijgt vrijheid als eerste gestalte in de godsdienstvrijheid en het eigendomsrecht.

Het geloof wordt losgemaakt van het gezag van de kerkelijke autoriteit. De eigendom is niet langer een privilege toegekend door een vorst, maar iets watje verwerft door inbezitneming of door eigen inspanning. De vrijheid van denken en spreken bepaalt hoe wij over de samenleving en de natuur denken.

Het publieke debat en het democratische besluit vervangen het door God gegeven politieke gezag. Het onderzoek naar de natuur komt in de plaats van een godsdienstig wereldbeeld. Deze vrijheden hebben de Europese democratie gemaakt tot wat zij nu is.

Het verschil van mening geeft een ideeëngeschiedenis van deze vrijheden, waarbij de vrijheid van meningsuiting centraal staat. Het boek trekt de lijn door naar het heden en de rol van internet, dat alle kennis in de wereld toegankelijk maakt, maar onder zijn eigen toegankelijkheid lijkt te bezwijken. De burgers die hun vrijheden op internet uitoefenen, hebben er een elektronische politieman bij gekregen die permanent over hun schouder meekijkt.

Egbert Dommering is emeritus hoogleraar Informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam.